

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จะวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าเป็นประการใด ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ จากเอกสารการคนควาที่เกี่ยวข้อง หนังสือพิมพ์ และวัสดุพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการตรวจสอบว่าถูกต้องแล้ว

การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในสมัยนี้ ปรากฏว่ามีจุดมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อควบคุมโรงเรียนจีน และเพื่อการสร้างความผสมกลมกลืน (assimilation) นักเรียนจีน เนื่องจากได้ปรากฏว่ามีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนจีนในประเทศไทย เพื่อโฆษณาชวนเชื่อลัทธิชาตินิยมจีน การปกครองแบบสาธารณรัฐ (republic) และลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในโรงเรียนจีน รัฐบาลไทยจึงต้องไขมาตรการทางการศึกษาเข้าป้องกันนักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้มิให้หลงเชื่อต่อการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองเหล่านี้เพื่อความมั่นคงของประเทศไทย

นโยบายในการควบคุมโรงเรียนจีนนั้นอาศัยมาตรการการควบคุมจาก พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 และพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 ซึ่งประกาศใช้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งการประกาศใช้ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2470 ด้วย ได้มีการพิจารณาร่าง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2475 ด้วยเหมือนกัน แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียก่อนจึงมิได้ประกาศ ส่วนนโยบายการสร้างความผสมกลมกลืนนักเรียนจีนนั้นอาศัยการสอนภาษาไทยในโรงเรียนจีน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนจีนกับทางฝ่ายบ้านเมืองเป็นสำคัญ

การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในสมัยนั้นของรัฐบาลไทย ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความอ่อนปรนและความเห็นอกเห็นใจ บางครั้งนโยบายเหล่านี้ก็ล้มเหลว เพราะมีมาตรการสำหรับดำเนินการ เช่น พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ ไม่รัดกุมพอ เพราะมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติน้อยเกินไป มิให้อำนาจแก่เสนาบดีกระทรวงธรรมการในการพิจารณาลงโทษผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโดยลัทธิขาด แต่กลับเปิดโอกาสให้จำเลยอุทธรณ์ต่อศาล เพื่อให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดความเหมาะสมในการลงโทษได้ และเมื่อมีข้อบกพร่องเช่นนี้สมควร

จะจัดการแก้ไขให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพในการควบคุมยิ่งขึ้น รัฐบาลในสมัยนั้นกลับไม่ทำ
ทั้งนี้เพราะรัฐบาลในสมัยนั้นเกรงอันตรายอันจะเกิดขึ้นได้จากการก่อความยุ่งยากของพวกคนจีน
ในประเทศไทย

ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการ เมื่อ พ.ศ.2475 รัฐบาลในขณะนั้นได้เข้มงวด
กวัดข้นกับโรงเรียนจีนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา โดยกำหนดให้ลดชั่วโมงสอนภาษาจีนให้น้อยลง
และเมื่อโรงเรียนจีนขัดขวางและมีหลักฐานว่าละเมิดคำสั่งของทางการ โรงเรียนจีนเหล่านั้น
จะถูกสั่งปิด จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479 ซึ่งมี
มาตรการที่รัดกุมและใช้ควบคุมโรงเรียนจีนได้เข้มงวดกวัดข้นกว่าที่เคยเป็นมาแล้วในอดีต
กล่าวคือเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติให้รุนแรงยิ่งขึ้น ให้อำนาจ
เสนาบดีในการวินิจฉัยการลงโทษโรงเรียนจีนเหล่านี้อย่างลืทธิซาด ไม่ให้โอกาสแก่จำเลย
ร้องเรียนต่อศาลเพื่อขอให้ศาลวินิจฉัยต่อไป กระจ่างค่าแฉ่งในการสั่งจ้งโทษ และอนุญาตให้
ตั้งโรงเรียนไปยังสมุหเทศาภิบาลมณฑล เป็นต้น

หลังจากปี พ.ศ.2490 ไปแล้วรัฐบาลไทยก็เริ่มดำเนินปราบปรามคนจีนรวมทั้งโรงเรียน
จีนอย่างหนัก ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีหลายสิ่งที่น่าสนใจมาก
ผู้สนใจในเรื่องนี้ควรจะได้ศึกษาคนควาต่อไป ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของปฏิญญานีพนธมุ่งคนควา
เหตุการณ์ในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นสำคัญ จะมีนอกเหนือไปบางก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น.